

KATOLICKÁ UNIVERZITA V RUŽOMBERKU

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

034 01 Ružomberok, Hrabovská cesta 1, tel./fax 0042144/4326842

OPONENTSKÝ POSUDOK

MENO KANDIDÁTA DIZERTAČNEJ PRÁCE: Mgr. Veronika Blažek Iňová

MENO A PRACOVISKO OPONENTA: doc. PaedDr. Zuzana Chanasová, PhD., M.A.

Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita v
Ružomberku

NÁZOV DIZERTAČNEJ PRÁCE: Vzťah Božieho zjavení a ľudskej skúsenosti krásy ako výzva pro náboženskou edukaci

1. Primeranosť k téme, cieľ a aktuálnosť dizertačnej práce:

Témou predkladanej dizertačnej práce je vzťah Božieho zjavenia a ľudskej skúsenosti krásy ako výzva náboženskej edukácie.

Cieľom práce je teoretické objasnenie a výskumné overenie vzťahu medzi vonkajšou skúsenosťou krásy a vnútorným prežívaním transcendentna a z daného vyplývajúca tvorba pastoračno-didaktického projektu.

Autorka predpokladá, že aktívna účasť pri prežívaní posvätné krásy, v ktorej sa človek stretáva s Bohom môže byť jednou z ciest evanjelizácie aj v náboženskej edukácii. Dôležitý je očami obsiahnutý dotyk Božej lásky zachytený v dielach výtvarných umelcov a krásy prírody. Focus sa zameriava na objavenie a popisovanie spôsobov vnímania a prežívania vzťahu krásy a posvätna u stredoškolskej mládeže a výtvarných umelcov, na základe čoho tvorí nábožensko-didaktický model zameraný na hľadania cesty viery a objavenie zmyslu života.

V teoretickej rovine práca čerpá predovšetkým z odboru teologickej estetiky prepájajúcej teológiu s filozofickou disciplínou reprezentovanou predovšetkým teológom Hansom von Balthasarom. Výskumná časť si za cieľ stanovuje preskúmať vzťah medzi vnímaním krásy a fenoménom posvätna v skúsenosti súčasných výtvarných umelcov a študentov českých a moravských gymnázií. Záver práce tvorí didaktická časť smerujúca do pastoračnej praxe.

Práca veľmi aktuálne spracováva otázku prepojenia estetickej a náboženskej skúsenosti u nábožensky nediferencovaného človeka, ktorá smeruje k rozvoju jeho spirituálnej dimenzie, či podpore náboženskej identity. Celá práca je veľmi precízne spracovaná, so širokospektrálnym poňatím problematiky smerujúcej k stanovenému cieľu, ktorý považujeme za splnený.

2. Celková štruktúra, vyváženosť a obsahová stránka práce:

Okrem úvodu a záveru a veľmi hodnotným prílohám (predovšetkým návrhy vyučovacích hodín), je práca rozdelená do siedmich kapitol. Teoretická časť, skladajúca sa z piatich kapitol vytyčuje teoretické základy, ktoré sa empiricky zhodnocujú v šiestej kapitole a stávajú sa podstatnými pri tvorbe didaktického modelu v náboženskej edukácii spracovanom v siedmej kapitole.

Teoretická časť práce skúma fenomén krásna a jeho vzťah k posvätnu, pričom autorka vychádza aj zo skúsenosti so seminármi vedenými náboženskou pedagogičkou Ľudmilou Muchovou, pričom výraznou inšpiráciou je dielo Hansa Ursa von Balthasara *Herrlichkeit*. Prvá kapitola analyzuje krásu z pohľadu súčasnej teológie, krásu v jej posvätnom rozmere vo vzťahu k Božiemu zjaveniu, pričom vychádza predovšetkým zo spomínaného švajčiarskeho autora Hans von Balthasara, zakladateľa modernej teologickej estetiky. Druhá kapitola opisuje tému krásy vo Svätom písme, pričom ide predovšetkým o etymologicko-typologický opis zameraný na vnímanie krásy u starozákonných a novozákonných autorov a porovnanie tohto vnímania so súčasnosťou. Tretia kapitola popisuje historické kontexty vzťahu krásy a posvätna v dejinách cirkvi. Štvrtá kapitola posúva teoretické východiská do súčasnosti, pričom sa zaoberá súčasným umením z pohľadu teologickej estetiky. V piatej kapitole autorka analyzuje úlohu teologickej estetiky z edukačného, ako aj pastoračného pohľadu. Šiestu kapitolu tvorí kvalitatívny výskum, ktorý sa stáva východiskom pre didakticko-pastoračný model spracovaný v siedmej kapitole.

Po obsahovej stránke je prvých päť kapitol teoretickej povahy, ale špirálovite smerujú k súčasnosti a naberajú didaktický rozmer, pričom na základe výskumných zistení naplno didakticky práca vrcholí v siedmej kapitole zameranej na aplikáciu zistení v náboženskej edukácii mládeže vo veku 13 - 17 rokov.

Jednotlivé kapitoly s podkapitolami na seba nadväzujú, sú precízne spracované a obsahovo vyvážené. Kandidátka nikde neodbočuje od vytýčeného cieľa. Obsah práce sa v plnej miere zhoduje s nadpisom ako aj témou práce. Po formálnej stránke práca nemá nedostatky. Grafická, estetická úprava je na patričnej úrovni, podobne aj jazyková stránka spĺňa kritériá na daný druh publikácie.

3. Metodologická stránka, identifikácia pojmov, stanovenie problémov, výber metód:

V prvých piatich kapitolách vytvorených na základe použitej obširnej literatúry v českom, anglickom a nemeckom jazyku sa využívali metódy obsahovej analýzy textu, (analyticko-syntetická, komparatívna metóda a pod.)

V šiestej kapitole sa autorka zaoberala kvalitatívnou analýzou vzťahov umelcov a školskej mládeže k posvätnému rozmeru krásy. Analýza bola zameraná na hľadanie nových ciest, ktoré by pomohli mladým ľuďom lepšie sa orientovať v duchovných a estetických otázkach, pričom autorka nechcela ostať len pri analýze, ale jej výskum smeroval k nájdeniu zdrojov na vytváranie vlastného didaktického prístupu rozvíjajúceho osobnú spiritualitu spomínaných mladých ľudí.

Vychádzajúc z výskumnej otázky ; „Ako vnímajú krásu a jej posvätný rozmer autori výtvarných diel a ako ich vnímajú mladí ľudia?“ sa výskum rozdeľuje do dvoch častí:

- Prvú časť tvorilo hľadanie odpovede na prvú výskumnú podotázku, ktorá znela; „Aká je skúsenosť výtvarných umelcov s posvätným rozmerom krásy?“ Autorka v nej využila predovšetkým interpretatívnu fenomenologickú analýzu (IPA).
- Druhú časť tvorilo hľadanie odpovede na druhú výskumnú podotázku, ktorá znela; „Aká je skúsenosť mladých ľudí s posvätným rozmerom krásy?“ Autorka použila metódu zakotvenej teórie (GMT).

Metódy teoretickej časti, obsahová analýza textu ako aj metódy kvalitatívneho výskumu predovšetkým - interpretatívna fenomenologická analýza a metóda zakotvenej teórie boli

zvolené veľmi vhodne. Autorka odpovedá výskumom na výskumnú otázku, ako aj podotázky a splňa cieľ výskumnej časti.

4. Analýza získaných výsledkov:

Okrem precíznej analýzy teoretických východísk, analýza výsledkov prebiehala v empirickej časti. Odpoveď na hlavnú výskumnú otázku hľadala autorka u dvoch skupín respondentov. Prvú skupinu tvorilo päť súčasných umelcov vo veku od 30 - 46 rokov. Druhú skupinu respondentov tvorilo 20 študentov troch gymnázií.

V šiestej kapitole, v jej prvej časti výskumu, autorka realizuje kvalitatívnu analýzu a výskumnú komparáciu fenomenologických rozhovorov a stanovuje hlavnú kategóriu, ktorú nazýva *posvätný rozmer umeleckého diela*. Tú člení na dve subkategórie - *dimenzie krásy umeleckého diela* a *dimenzie posvätna v umeleckom diele*.

Na základe stanovenej výskumnej otázky tejto časti autorka tvrdí, že podľa súčasných umelcov *krása môže, ale nemusí obsahovať posvätný rozmer*.

V druhej časti výskumu pomocou spomínaných metód autorka zistila, že mladí ľudia dokážu veľmi dobre vnímať a obrazne zachytiť fenomén krásy a posvätna. Majú však problém ho interpretovať. Často sa ako atribúty krásy vo výsledkoch výskumu objavili u mladých ľudí hodnoty priateľstvo, rodinné vzťahy, ale napokon aj príroda.

Hlavným výskumným záverom bolo, že posvätný rozmer krásy ľudia vnímajú subjektívne, pričom ide o niečo, čo je slovne obtiažne uchopiteľné.

U oboch skupín respondentov empirickej časti bola zrealizovaná rozsiahla, pedantne spracovaná analýza získaných dát. Oceňujem hĺbkové rozhovory s umelcami, ako aj zber a analýzu vizuálnych dát spojených s komentármi.

Pre tvorbu didaktického modelu, ktorý je predmetom siedmej kapitoly sú výstupy výskumu šiestej kapitoly smerodajné. Smerujú k umožneniu stretnutia adresátov pastorácie, didaktického procesu, ako aj evanjelizácie sa s krásou a ku konfrontácii s existenciálnymi otázkami, ponuke nových perspektív, k hlbšiemu uvažovaniu a kontemplácii osobnej cesty viery. Ide tak pre katechétu o veľmi náročný proces vyžadujúci osobné nasadenie a tvorivosť.

5. Praktický prínos pre teóriu a prax:

Prvoradý prínos práce je v sústredení množstva vedeckého materiálu k téme na jednom mieste. Nesporným prínosom je stanovenie a zodpovedanie otázok, ktoré na základe uskutočneného výskumu v súvislosti so stanovenou témou práce autorka vytvorila, pričom navrhla didakticko-pastoračný model. Výsledky sú prehľadne popísané v záveroch kapitol.

Na základe výsledkov teoretickej ako aj empirickej časti práce autorka vytvorila didaktickú metódu, ktorú nazvala „Užasnúť - zakúsiť - premeniť“. Práve táto didaktická metóda je najväčším prínosom práce spolu s návrhmi vzorových vyučovacích hodín.

6. Práca s literatúrou, rozsah, reprezentatívnosť, citačná norma:

Autorka v práci využila 103 primárnych zdrojov, 15 cirkevných dokumentov, 20 elektronických zdrojov, 10 iných zdrojov. Zdroje sú veľmi reprezentatívne, v českom, anglickom a nemeckom jazyku. Oceňujem komentáre v poznámkach.

Použitá literatúra splňa citačnú normu. Je precízne spracovaná na vynikajúcej úrovni s využitím zahraničnej literatúry.

Pripomienky, otázky pre autora pri obhajobe práce:

- Napriek tomu, že vnímame potrebu autorky obsiahnuť komplexne problematiku, práca je veľmi rozsiahla.
- Z pohľadu výskumu bolo v druhej časti zapojených málo respondentov - študentov gymnázií pri zbere fotografických dát, pričom autorka analyzovala aj dôvod návratnosti materiálu.
- Ak by bola dizertačná práca realizovaná v odbore napr. odborová didaktika náboženskej výchovy, žiadalo by sa, aby okrem návrhov hodín bol súčasťou práce aj popis ich aplikácie v praxi, prípadne z toho vyplývajúce usmernenia.

Otázky do diskusie:

1. Považujete výber umelcov za smerodajný pri tvorbe východísk k didaktickému modelu? Resp. akým spôsobom sa mohli závery prvej časti výskumného bádania uberať pri iných typoch osobností umelcov (napr. keby boli napr. dadaisti, resp. nihilisti).
2. Vo vašom didaktickom modeli „žasnúť- zakúsiť- premeniť“, v druhej časti „zakúsiť“ navrhujete pomôcť mladým ľuďom zakúsiť pomáhajúcu lásku. Na aké prekážky môže katechéta naraziť, keď chce sprostredkovať mladému človeku túto pomáhajúcu lásku?
3. Predpokladám, že vyplývajú z Vašej pedagogickej praxe ste niektorú časť navrhnutých hodín aplikovali v praxi. Akú máte skúsenosť s metódou „žasnúť-zakúsiť-premeniť“ v praxi?
4. Môže aplikácia vášho modelu napomôcť, resp. vyriešiť niektorý z problémov vo vyučovaní náboženskej výchovy, resp. v pastorácii stredoškolskej mládeže v Čechách?

Záver a hodnotenie:

Práca Mgr. Veroniky Blažek Iňovej vyhovuje kritériám, ktoré sa kladú na dizertačnú prácu a je prínosom vo svojom odbore. Kandidátka preukázala vynikajúcu schopnosť pracovať vedecky, tvorivo s didaktickým diapazónom. Na základe analyticko-syntetického, ako aj komparatívneho prístupu vytvorila organický celok spojený z viacerých vedeckých disciplín veľmi nápomocný v pastoračno-didaktickej praxi.

Predloženú dizertačnú prácu na základe vyššie uvedených skutočností odporúčam k obhajobe a navrhujem Mgr. Veronike Blažek Iňovej udeliť v študijnom odbore Teologie, podľa zákona, vedecko-pedagogický titul doktor „v skratke Ph.D.“

V Ružomberku, dňa 14.09.2020

doc. PaedDr. Zuzana Chanasová, PhD., M.A.